

1. Ako chrániť duševné vlastníctvo svojho produktu alebo služby

Ochrana duševného vlastníctva (Intellectual Property - IP) Vášho produktu alebo služby je dôležitá na zabezpečenie toho, aby Vaše nápady a výtvary neboli použité alebo skopírované inými osobami bez Vášho súhlasu.

2. Úvod

Podľa Svetovej organizácie duševného vlastníctva (World Intellectual Property Organization - WIPO) sa duševné vlastníctvo (Intellectual Property - IP) vzťahuje na duševné výtvary, ako sú vynálezy, literárne a umelecké diela, dizajny a symboly, názvy a obrázky používané v obchode. Duševné vlastníctvo je chránené zákonom, ktorý ľuďom poskytuje možnosť finančne profitovať alebo získať uznanie z toho, čo vynali alebo vytvorili. Cieľom systému duševného vlastníctva je podporovať prostredie, v ktorom sa môže rozvíjať tvorivosť a inovácie, a to prostredníctvom vyváženia záujmov inovátorov a záujmov širšej verejnosti [1].

Dobre vypracovaná stratégia duševného vlastníctva môže byť pre Vašu spoločnosť užitočná. Môže pomôcť maximalizovať potenciál Vášho podniku. Pochopením a uplatňovaním práv duševného vlastníctva môžete [2]:

- zabezpečiť konkurenčné výhody
- vytvárať zdroje príjmov
- znížiť daňovú povinnosť
- slúžiť ako zdroj konkurenčných informácií
- uľahčiť prístup k financovaniu
- prilákať partnerov a investorov
- predchádzať a zmierňovať príslušné riziká

Práva duševného vlastníctva môžu zohrávať dôležitú úlohu pri ochrane nových technológií. V tomto tréningu nájdete niektoré praktické otázky, ktoré by mali inovátori zvážiť pri vytváraní patentového portfólia.

3. Popis

Duševné vlastníctvo sa často delí na dve hlavné kategórie [3]:

1. Priemyselné vlastníctvo
 - ochranné známky, patenty na vynálezy, priemyselné vzory a zemepisné označenia
2. Autorské práva a súvisiace práva
 - literárne, umelecké a vedecké diela vrátane výkonov a vysielania.

Ochranné známky

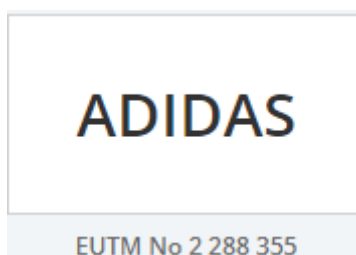
Ochranné známky možno použiť na ochranu názvu, loga alebo sloganu spojeného s Vaším výrobkom alebo službou. To môže zabrániť ostatným používať podobné názvy, logá alebo slogany na propagáciu svojich vlastných výrobkov alebo služieb.

Ochranná známka je označenie alebo jedinečný symbol, ktorý odlišuje tovar alebo služby jednej spoločnosti od tovaru alebo služieb iných spoločností. Ochrannú známku môže tvoriť slovo alebo

kombinácia slov, písmen a číslíc, ale môže byť aj zložená [4]. Prostredníctvom ochrannej známky môže spoločnosť prilákať a udržať si zákazníkov a vytvoriť hodnotu a rásť. Ochranná známka je ukazovateľom pôvodu podniku, môže sa označovať aj ako "značka" [5].

V EÚ môže byť ochrannou známkou akékoľvek označenie, najmä slová alebo vzory s písmenami, farbami, číslicami, tvar tovaru, obal tovaru alebo zvuky, pričom najbežnejšími typmi ochranných známok sú slovné a obrazové známky [6].

Slovná ochranná známka sa skladá zo slov, písmen alebo číslíc alebo iných štandardných typografických znakov, prípadne z kombinácie týchto prvkov.

obr. 1 Príklad slovnej známky [6]

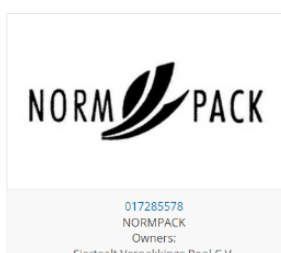
Obrazová ochranná známka môže zahŕňať ochranné známky, ktoré pozostávajú výlučne z obrazových prvkov alebo z kombinácie slovných a obrazových prvkov, pričom sa používajú neštandardné znaky, štylizácia alebo usporiadanie, prípadne grafický prvok alebo farba.

obr. 2 Príklad obrazovej známky [6]

V závislosti od obchodných požiadaviek existujú tri typy ochranných známok, ktoré si môžete zaregistrovať [6]:

1. individuálne ochranné známky - odlišujú tovary a služby konkrétneho podniku od tovarov a služieb iných podnikov.
2. certifikačné ochranné známky - zabezpečujú, že ponúkané tovary a služby spĺňajú špecifické normy alebo vlastnosti stanovené majiteľom ochrannej známky; odlišujú certifikované tovary a služby od tých, ktoré nie sú certifikované.

obr. 3 Príklad certifikovanej ochrannej známky [7]

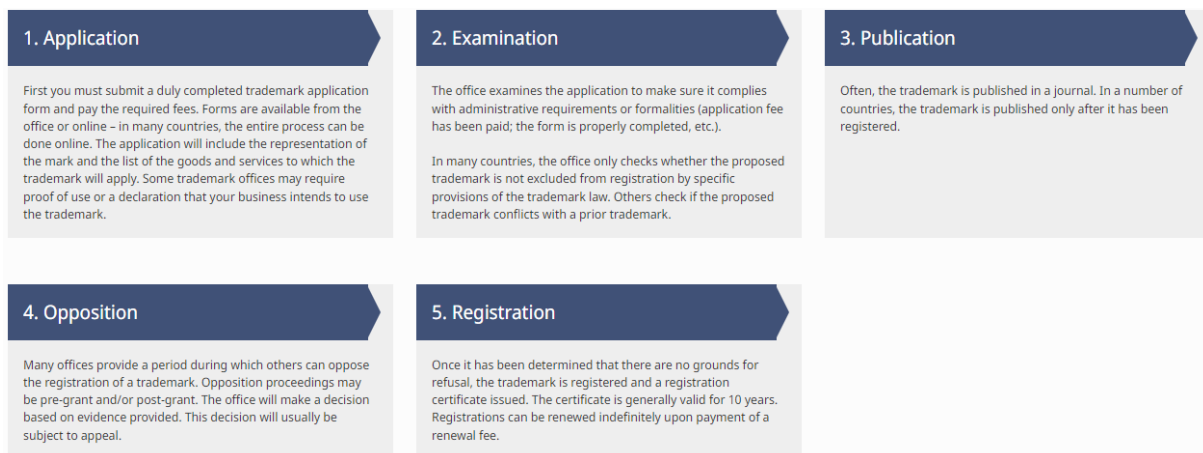
3. kolektívne ochranné známky - odlišenie tovarov a služieb členov združenia od tovarov a služieb podnikov, ktoré nie sú členmi tohto združenia.

Obr. 4 Príklad kolektívnej ochrannej známky [7]

Proces registrácie ochrannej známky

Ochranné známky sú vo všeobecnosti chránené na základe ich registrácie, ale keďže ochranné známky podliehajú územnému právu, sú chránené len v krajinách alebo regiónoch, v ktorých sú registrované. Ochrannú známku možno zvyčajne zaregistrovať prostredníctvom prihlášky podanej (a zaplatenej) na národnom alebo regionálnom úrade pre ochranné známky. Proces registrácie ochrannej známky a jeho kroky sa v jednotlivých krajinách líšia, ale vo všeobecnosti prebiehajú podľa podobnej schémy [8]:

obr. 5 Príklad kolektívnej ochrannej známky[8]

Pre medzinárodnú registráciu ochranných známok ponúka [Madridský systém](#) jednotný postup registrácie ochrannej známky na viacerých územiach.

V EÚ existujú dva hlavné spôsoby registrácie ochrannej známky [5]:

1. registrácia na národnej úrovni na úradoch priemyselného vlastníctva krajín EÚ,
2. registrácia na úrovni EÚ ako "ochranná známka Európskej únie" (EUTM) na [Úrade Európskej únie pre duševné vlastníctvo \(EUIPO\)](#).

Patenty

Patent je výlučné právo udelené na vynález (výrobok alebo postup), ktorý zavádza nový prístup k činnosti alebo poskytuje inovatívne technické riešenie problému. Používa sa na ochranu

jedinečných vlastností alebo funkcií Vášho výrobku alebo služby s cieľom zabrániť iným osobám kopírovať dizajn alebo funkčnosť Vášho výrobku alebo služby. Pri prihlasovaní patentu je potrebné uviesť technické informácie o vynáleze. Patent vo všeobecnosti poskytuje majiteľovi patentu výhradné práva na jeho vynález. Majiteľ patentu môže zabrániť alebo zastaviť komerčné využívanie jeho patentovaného vynálezu inými osobami, keďže vynález nemôžu komerčne vyrábať, používať, distribuovať, dovážať alebo predávať iné osoby bez súhlasu majiteľa patentu. Patenty sú územne obmedzené, čo znamená, že ich výlučné práva platia len v krajine alebo regióne, kde bol patent podaný a schválený, podľa zákonov tejto konkrétnej krajiny alebo regiónu. [9].

Proces registrácie:

Ak potrebujete chrániť technické vynálezy v európskej krajine, môžete si zaregistrovať národný patent na miestnom patentovom úrade. Celoeurópsku ochranu svojho vynálezu si môžete zabezpečiť aj registráciou európskeho patentu na [Európskom patentovom úrade](#) (EPO). V tomto prípade je potrebné, aby patent potvrdil aj [Národný patentový úrad](#) v každej krajine, v ktorej sa vyžaduje ochrana [10].

Registráciou patentu získate výhradné právo na svoj vynález na obmedzené časové obdobie, zvyčajne na 20 rokov. Máte možnosť udeliť dočasné povolenie na používanie Vášho vynálezu niekomu inému prostredníctvom licenčnej zmluvy na patent alebo patent niekomu predať. Po uplynutí platnosti patentu však nie je možné ho obnoviť [10].

Kritériá udeľovania patentov a požiadavky na podávanie patentových prihlášok sa v jednotlivých krajinách líšia. Na nasledujúcom odkaze nájdete informácie o usmerneniach a príručkách národných/regiónálnych patentových úradov dostupných v niekoľkých jazykoch <https://www.wipo.int/patents/en/guidelines.html>.

Zaujímavé zistenie:

Podľa štúdie [Patents for tomorrow's plastics: Global innovation trends in recycling, circular design and alternative sources](#) (Patenty pre plasty budúcnosti: Globálne inovačné trendy v oblasti recyklácie, obehového dizajnu a alternatívnych zdrojov), ktorú vypracoval Európsky patentový úrad, sa Európa a USA podieľali na celosvetovej patentovej aktivite v týchto odvetviach v rokoch 2010 až 2019 každý na úrovni 30 %, teda spolu 60 %. V rámci Európy zaznamenalo najvyšší podiel patentovej aktivity v oblasti recyklácie plastov aj bioplastových technológií Nemecko (8 % z celkového globálneho počtu), zatiaľ čo Francúzsko, Spojené kráľovstvo, Taliansko, Holandsko a Belgicko sa vyznačujú vyššou špecializáciou v týchto oblastiach [11].

Autorské práva

Autorské práva možno použiť na ochranu kreatívnych prvkov Vášho produktu alebo služby, ako sú napríklad text, obrázky alebo videá použité v marketingových materiáloch. To môže zabrániť ostatným v používaní Vašich kreatívnych prvkov bez Vášho súhlasu.

Právny termín autorské práva (môže sa označovať aj ako právo autora) označuje práva udelené tvorcom na ich literárne a umelecké diela od kníh, hudby, obrazov, sôch a filmov až po počítačové programy, databázy, reklamy, mapy a technické výkresy [12].

Autorské právo sa vzťahuje na tvorivé vyjadrenie myšlienok v mnohých rôznych formách, napríklad na text, obrázky, zvukové diela, referenčné diela a zbierky údajov. Nevzťahuje sa však na samotné myšlienky, metódy činnosti, postupy alebo matematické koncepty [13].

Digitálne technológie spôsobili veľké zmeny v tvorbe, distribúcii a prístupe ku kreatívnemu obsahu. Autorské práva zabezpečujú autorovi (tvorcovi) uznanie, odmeňovanie a ochranu jeho diela [14].

Autorské práva zahŕňajú dva typy práv [12]:

1. Hmotné práva, ktoré umožňujú nositeľom práv získať finančnú odmenu z použitia ich diel inými osobami.
2. Morálne práva, ktoré chránia neekonomické záujmy majiteľa práv.

Vo väčšine krajín a v súlade s Bernským dohovorom získava autor ochranu vo forme autorských práv automaticky bez potreby registrácie alebo akýchkoľvek ďalších formalít [12].

Autorské právo chráni duševné vlastníctvo v EÚ do 70 rokov po smrti autora alebo 70 rokov po smrti posledného žijúceho autora v prípade spoločného autorského diela. Mimo krajín EÚ, v ktorejkoľvek krajine, ktorá podpísala Bernský dohovor, sa môže trvanie ochrany autorských práv líšiť, ale trvá najmenej 50 rokov po smrti autora [15].

Obchodné tajomstvo

Obchodné tajomstvo možno použiť na ochranu dôverných informácií týkajúcich sa Vášho výrobku alebo služby, ako sú výrobné postupy alebo obchodné stratégie. To môže zabrániť tomu, aby sa o Vašich dôverných informáciách dozvedeli iní a využili ich ako konkurenčnú výhodu.

Obchodné tajomstvo sa vzťahuje na dôverné informácie v súvislosti s podnikaním alebo obchodom, ktoré možno predať alebo licencovať. Informácie klasifikované ako obchodné tajomstvo musia spĺňať nasledujúce kritériá [16]:

- majú obchodnú hodnotu, pretože sú tajné,
- sú známe len obmedzenej skupine ľudí,
- podliehajú primeraným opatreniam, ktoré prijal oprávnený držiteľ informácií, aby ich udržal v tajnosti, vrátane použitia dohôd o zachovaní dôvernosti informácií pre obchodných partnerov a zamestnancov.

Typy obchodných tajomstiev

Obchodné tajomstvo sa vzťahuje na [16]:

- technické informácie, napríklad informácie o výrobných postupoch
- obchodné informácie, ako sú distribučné metódy, zoznam dodávateľov a klientov a reklamné stratégie
- kombinácia prvkov, z ktorých každý sám o sebe je verejne dostupný, ale ich kombinácia, ktorá je utajená, poskytuje konkurenčnú výhodu
- finančné informácie, vzorce alebo zdrojové kódy

Trvanie obchodného tajomstva nie je obmedzené. Obchodné tajomstvo bude chránené a jeho držiteľ ho môže vymáhať, pokiaľ ho riadne uchováva v tajnosti. Metódy presadzovania obchodného tajomstva sa však môžu líšiť v závislosti od právneho systému [17].

Priemyselný dizajn

Z právneho hľadiska predstavuje priemyselný dizajn ozdobný/dekoratívny aspekt výrobku. Priemyselný dizajn môžu tvoriť trojrozmerné prvky, ako je tvar výrobku, alebo dvojrozmerné prvky, ako sú vzory, farby alebo línie [18].

Vo väčšine krajín musí byť priemyselný dizajn registrovaný, aby získal ochranu podľa zákona o priemyselných vzoroch ako "registrovaný dizajn". V niektorých krajinách sú priemyselné dizajny chránené patentovým právom ako "dizajnové patenty" [18].

Ochrana priemyselných dizajnov v krajinách EÚ bola harmonizovaná a zavedená v rámci Komunitného dizajnu, ktorý poskytuje jednotnú ochranu v EÚ prostredníctvom jednotného postupu [19].

Licencovanie

Licencovanie sa môže použiť na to, aby ste umožnili ostatným používať vaše duševné vlastníctvo výmenou za poplatok alebo inú kompenzáciu. Môže to byť spôsob, ako získať príjmy z vášho duševného vlastníctva a zároveň ho chrániť.

Je dôležité poznamenať, že konkrétny typ ochrany duševného vlastníctva, ktorý je pre váš produkt alebo službu najvhodnejší, bude závisieť od jurisdikcie, v ktorej sa vaše podnikanie preberá. Niektoré časti sveta sa o ochranu duševného vlastníctva ako takú nezaujímajú. Preto sa odporúča vykonať aspoň stručný prieskum regiónu a poznať tieto informácie ešte pred vašou obchodnou akciou alebo si zvyknúť na ich mentalitu a ideológiu kopírovania hneď, ako začnete s vybraným partnerom vážne obchodovať.

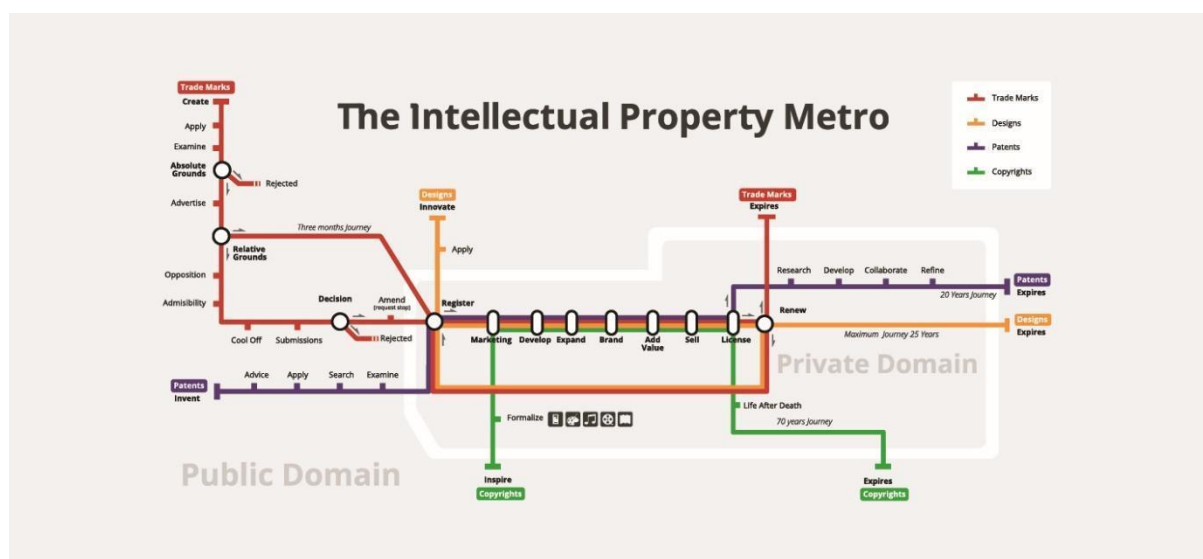
Ako môžete chrániť svoje duševné vlastníctvo

Existujú rôzne spôsoby a metódy ochrany vášho duševného vlastníctva.

Ak chcete zistiť, ako chrániť svoje ochranné známky, výtvary a dizajny, môžete si pozrieť aj online e-learningové nástroje EÚ a medzinárodné e-learningové nástroje, ktoré vám pomôžu pochopiť systém duševného vlastníctva a ako ho môžete využiť v prospech svojho podnikania:

- Úrad Európskej únie pre duševné vlastníctvo (EUIPO):
e-learning pre malé a stredné podniky
<https://euipo.europa.eu/knowledge/course/view.php?id=1507&lngcdd=true&la=en>
- Úrad Európskej únie pre duševné vlastníctvo (EUIPO):
Vzdelávací kútik pre MSP na zvýšenie vašich zručností v oblasti duševného vlastníctva
<https://www.euipo.europa.eu/en/discover-ip/sme-fund/upgrade-your-ip-skills>
- **Akadémia** Svetovej organizácie duševného vlastníctva (WIPO):
<https://www.wipo.int/academy/en/>

Metro pre duševné vlastníctvo vám tiež pomôže preskúmať spôsoby, ako si môžete zaregistrovať svoje práva:

obe. 6 Metro duševného vlastníctva [20]

2. Prípadové štúdie & príklady

V prípadovej štúdii, ktorú uverejnila WIPO, sa opisuje, ako duševné vlastníctvo vytvára hodnotu a priťahuje investorov v spoločnosti Chakra Suthra na Srí Lanke, ktorá sa zameriava na recykláciu plastov a začala s inteligentným automatom na spätný predaj plastov "Trash 2 Cash", v ktorom ľudia mohli recyklovať svoje plastové fľaše a obaly za hotovosť:

Väčšina obalov na Srí Lanke končí na skládkach a znečisťuje pôdu a vodu. Himesh Fernando, zakladateľ a generálny riaditeľ spoločnosti Chakra Suthra, sa rozhodol tento trend zvrátiť a viesť domácnosti a podniky v krajine k nulovému odpadu. Názov spoločnosti pochádza zo sanskrtu: Chakra ("okruh") a Suthra ("vzorec"); obehové riešenie.

V roku 2021 bol spustený pilotný projekt, ktorý trval osem mesiacov a bol zameraný na recykláciu plastov. Spoločnosť začala s inteligentným reverzným automatom na plasty "Trash 2 Cash", v ktorom mohli ľudia recyklovať svoje plastové fľaše a obaly za hotovosť. "Všimli sme si, že zákazníci majú opakujúce sa nákupné zvyky a väčšinou chodia do toho istého supermarketu každých pár týždňov. Preto sme chceli zmeniť ich správanie z "nakupuj" na "recykluj a nakupuj". Vybrali sme si miesto v centre Kolomba, Union Place, supermarket Keells.

Spotrebitelia musia doma identifikovať a triediť recyklovateľný materiál. Keď idú nakupovať, vytriedené veci si vezmú so sebou.

Spotrebitelia musia súhlasiť s používaním svojich telefónnych čísel na komunikáciu. Potom vložia všetky svoje nádoby do reverzného automatu a získajú kredit vo forme bodov, ktoré si môžu uplatniť v Keells Union Place. Na uplatnenie nazbieraných kreditov majú jeden kalendárny mesiac. Za každú nádobu dostane spotrebiteľ v priemere 2 rupie, vysvetlil Himesh.

Po počiatocnom spustení, ktoré malo spotrebiteľom pomôcť oboznámiť sa s prístrojom, "došlo k fantastickému nárastu". Stroj sa stal populárnym a dokonca sa objavil na selfie na sociálnych sieťach, povedal Himesh.

Stroj dokáže mesačne vyzbierať 10 000 až 20 000 plastových nádob. Zozbierané plasty recyklujú partneri spoločnosti Chakra Suthra a premieňajú ich na polyesterovú priadzu, ktorá sa utká do odevov, keďže Srí Lanka má veľký odevný priemysel, alebo sa vyváža vo forme priadze.

Pilotný projekt slúžil na otestovanie ponuky pre spotrebiteľov a finančnej udržateľnosti iniciatívy, pomohol zlepšiť technológiu a posúdiť logistiku a prevádzku.

Nakoniec, povedal Himesh, sociálny podnik je stále podnikom, ktorý musí byť ekonomicky udržateľný. "Dôležité na sociálnom podniku je, že vytvára vplyv." "Chceme dosiahnuť zmenu na Srí Lanke a v regióne, a to je mimoriadne dôležité." Duševné vlastníctvo je to, čo robí túto iniciatívu jedinečnou a vzrušujúcou. Vytvára v startupe hodnotu, ktorá priťahuje investorov. "Je to tiež súbor poznatkov a vedomostí, ktoré vytvárajú jedinečný a ziskový obchodný model." Názov a logo spoločnosti Chakra Suthra sú registrované ochranné známky a spoločnosť sa obrátila na obchodné tajomstvo obchodných modelov a procesov. [21]

Ďalšie inšpirácie nájdete v prípadových štúdiách uverejnených na [webovej stránke](#) WIPO

Zdroje

Odkazy:

- [1] <https://www.wipo.int/about-ip/en/>
- [2] <https://www.wipo.int/sme/en/>
- [3] https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo_pub_450_2020.pdf
- [4] <https://www.wipo.int/trademarks/en/>
- [5] https://single-market-economy.ec.europa.eu/industry/strategy/intellectual-property/trade-mark-protection-eu_en
- [6] <https://www.euipo.europa.eu/en/trade-marks/before-applying/types-of-trade-marks>
- [7] <https://euipo.europa.eu/ohimportal/en/certification-and-collective-marks>
- [8] <https://www.wipo.int/trademarks/en/protection.html>
- [9] <https://www.wipo.int/patents/en/>
- [10] https://europa.eu/youreurope/business/running-business/intellectual-property/patents/index_en.htm
- [11] <https://www.epo.org/news-events/news/2021/20211019.html>
- [12] <https://www.wipo.int/copyright/en/>
- [13] https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo_pub_450_2020.pdf
- [14] <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/copyright>
- [15] <https://europa.eu/youreurope/business/running-business/intellectual-property/copyright/>
- [16] <https://www.wipo.int/tradesecrets/en/>
- [17] https://intellectual-property-helpdesk.ec.europa.eu/trade-secrets_en
- [18] <https://www.wipo.int/designs/en/>
- [19] https://single-market-economy.ec.europa.eu/industry/strategy/intellectual-property/industrial-design-protection_en
- [20] <https://euipo.europa.eu/ohimportal/en/design-definition>
- [21] <https://www.wipo.int/ipadvantage/en/details.jsp?id=12537>

Videá:

Dokumenty (články, příručky, reporty):
[Patents for tomorrow's plasticsa](#)